

Thea van Lankvelt

De (toekomstige) rol van de Openbare Bibliotheek

In een ideale wereld is de bibliotheek toegankelijk en geschikt voor iedereen, ook voor mensen met speciale problemen en leeswensen.

In de praktijk is dit helaas niet het geval. U heeft vanmiddag veel gehoord over de problemen bij het ontwikkelen van leesvaardigheid bij dove kinderen en over het geschikte materiaal en de problemen daarbij. Ik voeg nog wat toe aan de last , want ook bij de distributiekant, de openbare bibliotheek, staan we nog pas aan het begin van de oplossing.

Het goede nieuws daarbij is echter dat bibliotheken zich wel steeds meer bewust worden van de problemen van leesachterstandsgroepen en daar ook concepten voor ontwikkelen. Makkelijk lezen pleinen voor bv, dyslectische kinderen schieten als paddestoelen uit de grond. Mensen met visuele problemen en laaggeletterden kunnen zich ook in steeds meer belangstelling verheugen. Doven kunnen in dat traject worden meegenomen.

Toen ik gevraagd werd mee te denken over deze studiemiddag ben ik mijn licht op gaan steken bij openbare bibliotheken die met deze doelgroep specifieke ervaring hadden. Ik kwam uit op Alkmaar die in 2000 een collectie voor doven (ca.100 titels) cadeau kreeg en daarmee activiteiten ging ontwikkelen. De collectie bestond uit boeken over en voor doven, cd-roms en video's met gebarentaal en instructievideo's om gebarentaal te leren. Tevens werden speciale voorlichtingssessies georganiseerd.

Men liep tegen een aantal problemen aan:

Te weinig geschikt materiaal, te weinig voorlichting over geschikt materiaal. (websites FODOK en Viataal)

Met doelgroep moeilijk te communiceren (gebarentolk)

Tegenwoordig is de collectie gedeeltelijk in bruikleen gegeven aan het Makkelijk Lezen Plein van de Stadsbibliotheek Haarlem en staat bij het Gezondheids Informatiepunt.

Misschien kan men de boeken beter plaatsen bij steunpunten voor doven. Honderd titels is ook wel erg weinig, men is dan gauw uitgelezen.

Dus als we kijken naar de problemen: te weinig productie van leesmateriaal, zowel gedrukt en dan voldoende aan een aantal criteria m.b.t. layout, opbouw en leesbaarheid, als gebaren-dvd's en gebrek aan bibliotheken die hier actief mee omgaan.

Wat moeten we doen om deze vicieuze cirkel te doorbreken?

Ik heb een aantal suggesties daarvoor, ik wil ze met u langslopen, maar ik vraag u wel daar kritisch naar te kijken. Daarna bent u namelijk aan de beurt. Graag horen we ervaringen en suggesties uit de zaal!

1. Ruime bekendheid geven aan criteria voor geschikt materiaal voor de doelgroep.
2. Collectie suggesties doen via websites Makkelijk Lezen en/of Schoolbieb.nl
3. Speciale vermeldingen in Boek en Jeugd gids (ook de onlineversie)

4. Landelijke collectie opbouwen bij een provinciale service organisatie of grote bibliotheek in het kader van de collectie Nederland, waar men via Internet bestellingen kan plaatsen voor wisselcollecties of enkele stuks kan aanvragen. Hierbij ook een landelijke consulentfunctie aanhaken (bij een Makkelijk Lezen Punt/Plein)
5. Plaatselijke leesbevorderingsactiviteiten. Waarom geen literaire avonden in gebarentaal. Kinderen prentenboeken voorlezen in gebarentaal.
3. Hybride boeken doorontwikkelen. Digitale tekst naar keuze voorzien van spraakfunctie voor blinden, grootletterfunctie voor slechtzienden en gebarentaal voor doven.

Afsluitend : Ik ben van mening dat ook de bibliotheekwereld er alles aan zou moeten doen om uit deze impasse te komen en iets te betekenen ook voor deze doelgroep!

Criteria voor zwartdrukboeken voor doven

1. ontwerp; het uiterlijk niet te dik, layout met ruime marges, niet teveel tekst op een pagina, illustraties op juiste plek in verhaal
2. leesbaarheid; niet te moeilijke woorden en te lange zinnen, directie stijl, geen beeldspraak en lange beschrijvingen
3. inhoud; moet aansluiten bij belevingswereld
4. personages; duidelijk herkenbare personen
5. actie; overzichtelijk en chronologisch verteld.

Thea van Lankvelt, beleidsmedewerker Vereniging van Openbare Bibliotheken.
lankvelt@debibliotheken.nl

Lezing, uitgesproken tijdens de Studiemiddag Dove Kinderen Lezen in Utrecht op 1 november 2006